

Uravnotežena demokracija ali še naprej strankokracija?

Navajeni smo že, da so članki prof. dr. Mirana Mihelčiča odlični. Brez zapletanja, brez nepotrebnih pojasnil, brez dodatnega utemeljevanja. Vredni ne le pozornega branja, temveč tudi dodatnega razmisleka.

Zdi se mi, da članek »Ravnotežna demokracija« (Delo, četrtek, 30. novembra 2023, str. 79) ostale celo presega po svoji dorečenosti. Avtor, ki na pomanjkljivosti sedanjega volilnega sistema opozarja vse od leta 1996, se zaveda tudi težav spreminjanja, saj je danes prevlada interesov političnih strank nad (razvojnimi) interesi družbe pri nas skoraj neomejena. Znani filozof H. Marcuse je rekel: »Zakon in red sta povsod zakon in red, ki ščitita uveljavljeno hierarhijo«. Pri nas strankokracijo.

Prav zato se mi v članku »Ravnotežna demokracija« zdita še posebej pomembna dva sklopa misli: prvi govori o tem, da se lahko prav sedanja vlada z velikim številom poslancev zapiše v zgodovino z demokratizacijo sedanjega nedemokratskega, pro-strankarskega volilnega sistema. Tako bi bili poslanci sedanjega sklica DZ prvi, ki bi po letu 1992 zmogli spremeniti volilni sistem, po katerem so bili izvoljeni.

Druga njegova misel je enako pomembna: edino kombinirani volilni sistem, ki uvaja volitve dela poslancev po dvokrožnem večinskem sistemu in obvezni prednostni glas, lahko uresniči zahteve državljanov po večjem vplivu na izvolitev poslancev ob ohranjanju »ravnotežne demokracije«. Vendar kombinirani volilni sistem s to novostjo ni izčrpan: z možnostjo odpoklica poslanca ali celotnega DZ, kadar kršita zakonodajo in/ali načela, na osnovi katerih sta bila izvoljena, zagotavlja novo obliko realizacije suverenosti ljudstva do svojih predstavnikov, ki jim je bil na volitvah za dobo enega mandata zaupan del te suverenosti. In odgovornosti.

Se je pa tudi dr. Mihelčiču prikradla stranska, ne dovolj razmišljena misel o »primernejšem, švicarskem načinu«. Očitno je tudi on rahlo zaveden z dejstvom, da se ta »švicarski vzor« pogosto pojavlja v medijih (dr. Mihelčič navaja samo A. Cetinskega), občasno pa tudi v navrženi politični izjavah. Dejstva so na žalost drugačna, iskanje možnosti uvedbe »švicarskega modela« pa deplasirano, nestrokovno in zavajajoče. Švica je konfederacija treh enakopravnih državotvornih narodov in celoten družbenopolitičen sistem, od parlamenta do vlade, vključno z volilnim sistemom, izhaja iz tega dejstva in vsem trem entitetam vnaprej zagotavlja enakopravno prisotnost v »oblasti«. V nobenem pogledu Slovenije in našega političnega sistema torej ni mogoče primerjati ali celo »cepiti« s švicarskim. Ta napaka verjetno izvira iz jugoslovanskih časov. Jugoslavija je bila federacija nacionalnih entitet in želja po rahljanju srbskega centralizma je res ponujala razmislek o švicarskem modelu konfederacije. Takrat sem imel priložnost spoznati ta sistem na posebnem strokovnem seminarju v Švici in po celonočnih razpravah s pokojnim Djindjičem mi (nama) je postalo jasno, da ta sistem v balkanskih razmerah ne more funkcionirati, dokler gensko ne »nadgradimo« vsaj polovice ljudi. Danes je »švicarskemu modelu konfederacije« še najbližje, pa naj verjamemo ali ne, Rusija. In delno Belgija.

V Sloveniji pa tudi sicer ni osnovnih pogojev (obstoj federacij) za uvedbo švicarskega modela, razen, če take »federacije« umetno ustvarimo, npr. – Ljubljana, Maribor, Zgornji Kašelj, itd. Kako velike so razlike med Slovenijo in Švico celo na gospodarskem področju, nas opozarjajo tudi naslednji podatki: Švica je danes operativna banka polovice svetovnih kriminalcev in zakladna banka dveh tretjin svetovnih diktatorjev (ni mišljeno zaničevalno). Ocenite lahko, kolikšen je letni prihodek Švice iz teh virov, če so slovenske banke letos samo v 9 mesecih napraskale 819 mio evrov.

Tega pa dr. Mihelčič, ki mu za članek še enkrat čestitam, prav gotovo ni mislil.

Emil Milan Pintar, mag. filozofije in sociologije